

'Maska otkriva glumca, a ima i moć skidanja moje vlastite društvene maske'

Razgovarala TAMARA BORIĆ Fotografije SAŠA ZINAJA/NFOTO

Na Dubrovačkim ljetnim igrama 12. će se kolovoza na tvrđavi Bokar premijerno izvesti monodrama „Maske“ koju izvodi i režira Dražen Šivak. Riječ je o koprodukciji s Umjetničkom organizacijom Grupa, razvijenom u suradnji sa Scenom Ribnjak, koja će se od rujna naći na repertoaru zagrebačkog Teatra Exit. Predstava „Maske“ u izvedbenoj formi lecture performancea vodi kroz simboliku, povijest i vještine koje su usko vezane za masku kao izvedbeni element. Glumac Dražen Šivak rođen je u Rijeci, a diplomirao je na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. U statusu slobodnog umjetnika je od 1998. godine, te igra u gotovo svim dramskim kazalištima u Hrvatskoj. Pokrenuo je nezavisnu kazališnu skupinu Grupa. Od 2002. do 2009. radio je na Akademiji dramske umjetnosti kao asistent na Katedri scenskog pokreta. Također i režira te igra na filmu ('Hladni rat' Pawela Pawlikowskog, s tri nominacije za nagradu Oscar, ali i novi 'Pelikan' koji je imao premijeru na nedavnom pulskom filmskom festivalu).

NACIONAL: Na Dubrovačkim ljetnim igrama premijerno ćete izvesti monodramu „Maske“, koju izvodite i režirate. O čemu se radi, kako je nastao tekst; odnosno ovo je zapravo lecture performance, što to znači?

Kod mene se stvorila potreba da napravim nešto što govori o jednoj glumačkoj vještini koja je dio našeg poziva, o transformaciji glumca dok se igra maskom. Maska ovdje nije samo nešto što se stavlja na lice već šire od toga. Odjednom sam shvatio da ima sve manje ljudi u našem pozivu koji se za to

zanimaju ili o tome nešto znaju, i ovo je jedan moj mali doprinos tome. To ništa nisam ja sam otkrio, sve je to dio jednog prenošenja. Oni od kojih sam ja učio učili su od drugih, a ovi od onih prije njih.

Taj tzv. lecture-performance zapravo znači da i publika i ja idemo zajedno na jedno putovanje od prvih maski preko commedie dell'arte do danas. U formi predavanja pratimo mogući razvoj maske i njenu ulogu u ljudskom životu. Za mene, to je zanimljiva tema ne samo za glumce.

NACIONAL: Više puta ste nastupili na igrama, je li taj festival i dalje važan, što znači vama kao umjetniku?

Pitanje je li taj festival i dalje važan je na mjestu. U kazalište je upisano da ima obavezu provjeravati relevantnost tema i načina na koji se obrađuju. Društvo ima obavezu redovno preispitivati potiče li se to na adekvatan način, kroz podršku festivalima i institucijama. U vremenima u kojima izvan institucija ima malo života, a on je onda okrenut ili na komercijalnu ili elitističku stranu. Ljetne igre imaju važnu mogućnost popunjavati tu prazninu. Naravno da postoji prostor za napredovanje i ne bi trebalo nešto ostaviti istim samo zato što je tako oduvijek. Društvo se mijenja, potrebe Dubrovnika i potrebe društva su drugačije, no treba vagnuti i biti pažljiv da se u tom mogućem preuređenju prostora ne sruše i neki nosivi zidovi. I dalje imamo potrebu da na jednom mjestu imamo dio nastojanja za najboljim što se može ponuditi u dramskom i muzičkom programu, i to treba ostati kao nit vodilja. Za mene, društvo koje tretira to samo kao luksuz, a ima i takvih glasova, brzo će propasti.

NACIONAL: U tekstu se, kao što ste rekli, bavite maskama kroz povijest, od špilja do kazališta, a posebno se bavite commedijom dell'arte, zašto?

Commedia dell'arte je za glumce inspirativno i bogato razdoblje. Prvi profesionalni ansambli, osnovan glumački ceh, razvijena vještina igre, improvizacija kao sredstvo. Nemamo pojma da danas imamo mnoge dijelove commedije dell'arte u glumačkoj umjetnosti. Kao klaunovi su Chaplin, Buster Keaton, Mr. Bean, Sascha Baron Cohen i ostali tek nastavak jedne duge tradicije. Slapstick i fizički humor, sve je to proizašlo iz commedije dell'arte. Ako samo gledate neke karaktere koje poznajemo, npr. one iz popularne serije „Fawlty Towers“, onda vidite da savršeno odgovaraju karakterima i maskama tog perioda.

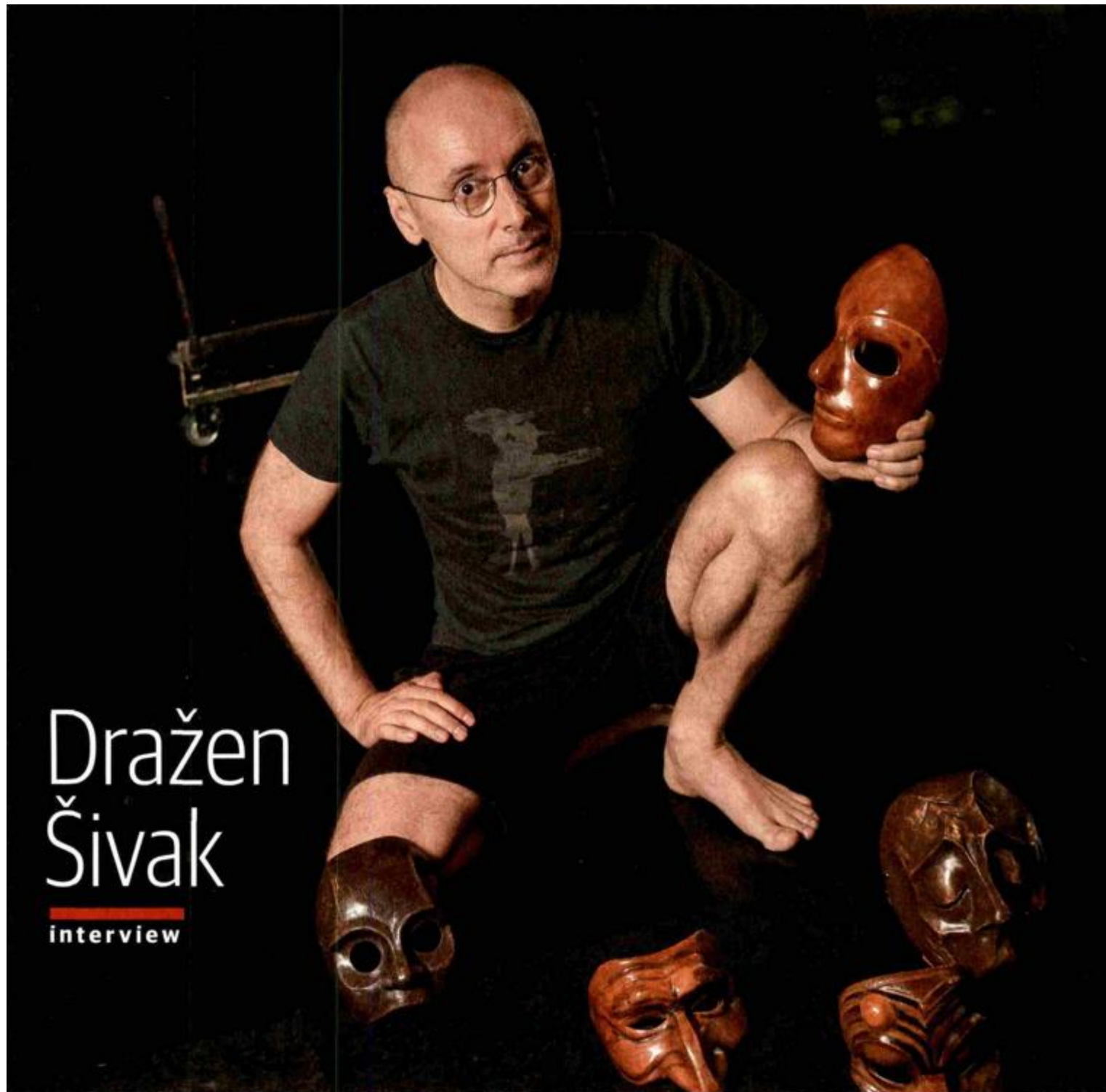
NACIONAL: Kad su Dubrovnik i komedija u pitanju, neizostavan je Držić. Zašto volite Držića, a volite ga i Dubrovčani? Čini mi se da je Držić i nakon toliko stoljeća zaživio u gradu, kao malo tko u Hrvatskoj.

Kada neki narod ima Shakespearea, onda je to dio neizmjernog bogatstva. Jedan mali narod poput hrvatskog ima Držića, Krležu. Držić je na originalan način slijedio svoje vrijeme, a dokaz da ga je uspio i nadići jest činjenica da se mi i danas njime bavimo. Naravno, u Dubrovniku on poprima i veće značenje, on je dio tog identiteta, a tome su uvelike zaslužne i Igre.

NACIONAL: Koliko je maska važna za jednog glumca? Pretpostavljam da je svaka uloga neka nova maska, doživljavate li svoje uloge na takav način?

Vrlo kompleksna tema, glumcima možda

MONODRAMA 'MASKE', KOJU IZVODI I REŽIRA DRAŽEN ŠIVAK, bit će premijerno izvedena na Dubrovačkim ljetnim igrama 12. kolovoza. Od prvih crteža u špiljama, preko vračeva, starih Grka i commedije dell'arte do klaunova nosa danas, maska je konstanta koja je nosila važnost za izvođača i za publiku

Dražen Šivak

interview

interesantnija nego drugima. Maska za glumce nije nešto što skriva, već otkriva. Maska je jedan pojačivač stvarnosti, kao lupa. Ona ima više aspekata, od onih gdje je korištena kao alat u glumačkom razvoju do one koja u predstavi može značiti jedno izdizanje iz uobičajene svakodnevice u nešto vertikalno. Kažem, maska otkriva glumca, tako da moje uloge ne doživljavam kao maske koje stavljam i skidam, dapače. One imaju moć da skinu moje vlastite društvene maske.

NACIONAL: Kad govorimo o maskama, klaun je maska koja je neshvaćena i klaun nije ono što ljudi na prvu pomisle. Vi imate puno iskustva na sceni upravo s takvom vrstom umjetnosti, radili ste s Trikoom, cirkuskim skupinama, surađivali s redateljicom i klaunskom učiteljicom Lee Delong, a 2019. u Barceloni

'RADIM PROJEKT O mentalnom zdravlju. Među mladima je požar na tom polju. Izbačeni su iz ravnoteže, toliko nisu upoznati s time kako se brinuti za zdravlje da je to u razmjerima epidemije'

ste pohađali Nouveau Clown Institute pod vodstvom klauna Janga Edwardsa. Kako gledate na klaunsku umjetnost?

Opet, i klaunski rad je za mene dio tog vlastitog istraživanja. Oplemenio je moj rad na razne načine, otvorio mi i nove vidike. Šteta da većina glumaca nije spremna izdvojiti vrijeme za takvo što, to bi moglo njihovu igru katapultirati visoko, bez obzira na to o kojem se žanru radi. Ja sebe ne vidim kao nekog tko će otići u klaunove, za mene je to dobrodošla provokacija u mojim glumačkim navikama. Tražio sam nešto što će me glumački prodrmati i to sam i pronašao.

NACIONAL: Commedia dell'arte nije vam strana, u monodrami „Mistero buffo“ ponovo se bavite tom vrstom umjetnosti, zašto vas to toliko intrigira?

Iskreno, ja uopće nisam krenuo od commedije dell'arte kao predmeta mog interesa. Jednostavno sam se zainteresirao da svoj vlastiti rad proširim, produbim i učinim bogatijim, kao i da si dam jedan izazov. Istražujući glumačku vještinu, otkrio sam da imam još puno za učiti. Nije neka novost, zar ne? Tako sam želio imati iskustvo i dublje ući u neka od tih poglavlja koja sam otkrivao, a commedia dell'arte je u tom smislu nezaobilazna.

Zežam se da s godinama postajem old school, tj. da me zanimaju neke stvari koje nisu trendovske. Možda je to i prirodno. No ponekad mi se čini da će neki dio našeg posla otići na način da će pasti šaptom, ostati zaboravljen. Nema puno stvari koje se mogu iznova smisliti u našem pozivu, sve je do svježine i vještine. Ako želimo ići naprijed, moramo znati otkud dolazimo. Kao mlad mislio sam da sve počinje od mene i od danas, a s vremenom sam počeo učiti biti učenik, vidjevši koliko stvari već postoji, samo se treba njima baviti.

Da sam dio nekakve uspješne organizacije koja stoji iza mene, npr. ansambla, vjerojatno bi i ove teme poput klauna i commedije dell'arte bile davno iza mene. Bio bih na nekom drugom mjestu. Međutim, u nezavisnoj produkciji stvari teku sporije tako da i moje istraživanje traje dulje.

NACIONAL: Ovo nije vaša prva monodrama, zašto vam odgovara takav način izražaja? Koliko je teže biti sam na sceni? Ili je sve puno lakše?

Pa, vrlo je jednostavno. Na nezavisnoj sceni nema puno izbora, to su predstave s malo izvođača. Sve drugo je neizvedivo. Budući da nisam pristalica konstantne proizvodnje premijera i skakanja iz jedne u drugu predstavu, s malim brojem izvođenja, ponekad odabirem monodramu. Ona mi omogućuje da sam svoj gazda i da radim predstave koje imaju šansu igrati dulje.

Pripremati monodramu ne mora biti osamljeni proces. Bez ekipe bih teško uspio. Kreativna suradnica Maja Posavec, desna glumačka ruka u ovom projektu, od velike je pomoći. Jako sam sretan da mogu imati i mlade nade u svojoj ekipi. To su Karla Leko i Patrik Gregurec, mlade dramaturške snage. Lijepo smo se družili u ovom procesu. Kostimografkinja je Petra Pavičić, svjetlo Bartul Pejčković, a izrada dijela maski sjajan Miljenko Sekulić Sarma. Ovo je koprodukcija Grupe s Ljetnim igrama, razvijana u suradnji sa Scenom Ribnjak, a igrat će u Exitu u Zagrebu. Dakle, puno strana se udružilo.

NACIONAL: Spomenuli ste nezavisnu scenu, gotovo odmah nakon diplome vi ste postali samostalni umjetnik, je li to bilo ciljano s vaše strane? Iako ste godinama igrali u Teatru &TD, zapravo vas je publika mogla vidjeti u brojnim kazalištima i filmovima. Je li vam taj status dao slobodu odabira, veću kreativnost od one koju biste imali da ste ušli u ansambl?

Kažem, ja sam za ansambl. Međutim, u onim godinama nisam našao glumačku sredinu za koju sam mislio da bi za mene bila kreativno poticajna i hranjiva. Ima divnih kolegica i kolega u ansamblima koji stvarno čuvaju ono vrijedno unutar tih zadanih pravila igre i zaslužuju trajno poštovanje. Mi svi ostali smo im zahvalni na tome. Oni se u

STATUS SLOBODNOG UMJETNIKA DAO MI JE SLOBODU U MNOGIM STVARIMA, KAŽE DRAŽEN ŠIVAK

svojim okolnostima nose s birokratskim, političkim i ustvari jednim malograđanskim odnosom naše sredine naspram kulture i umjetnosti. Dosad nisam vidio ništa što bi mi pomoglo da povjerujem da ću u tome vidjeti promjene unutar mog životnog vijeka.

Dakako da mi je taj status dao slobodu u mnogim stvarima. Imao sam priliku proživjeti puno toga što nikad ne bih mogao da sam prihvatio sve te ponude. Bavio sam se i drugim stvarima osim glume, proputovao svijet. S druge strane, cijena je bila visoka u nekim drugim aspektima mog života. No ne žalim. I dalje dobivam ponude za ansambl i moguća je situacija u kojoj će se to ostvariti na obostrano zadovoljstvo.

NACIONAL: Osnovali ste organizaciju Grupa, a sa Zijahom Sokolovićem i Thearto, putem kojeg ste radili edukativne predstave za djecu. O čemu se radi? Zašto vas veseli rad s djecom, što ste od njih naučili?

Grupa se danas bavi uglavnom kazališnom produkcijom, a Thearto projekt je krenuo samostalnim koracima. Vrijeme provedeno vodeći ga sa Zijahom bilo je dragocjeno. Pratim njihov rad i znam koliko je rad s djecom i mladima zalag za budućnost. Privatno i umjetničko prijateljstvo Zijaha i mene traje, i to je inspiracija sama za sebe.

'NEKI SE GLUMCI U ANSAMBLIMA dobro nose s birokratskim, političkim i u stvari jednim malograđanskim odnosom naše sredine naspram kulture i umjetnosti'

NACIONAL: „Maske“, kao što ste spomenuli, radite u suradnji sa Scenom Ribnjak, a izvodite ih na dubrovačkoj tvrđavi Bokar. Kako gledate na sve više alternativnih prostora koji se otvaraju u Zagrebu i svugdje u Hrvatskoj, nove pozornice, lokacije, kao što su dvorišta, stanovi, pa i krovna terasa Centra Ribnjak? Sve su to nove kazališne pozornice. Veseli li vas to?

Ako su to prostori koji nastaju iz kreativne potrebe, a ne iz nemogućnosti djelovanja, onda je to sjajno. To ima smisla jedino ako će ih slijediti podrška jer baza pokreće, no netko to mora i podržati. Inače to ispada entuzijazam koji nakon nekog vremena izgubi snagu, što je prirodno. Uvijek se, kad dodemo na takvo mjesto, sjetimo da je iza toga obično puno uložene truda i rada, spremnosti da se ide u nešto neizvjesno. To traži prepoznavanje. Kao što su ovu ideju prepoznali Dora Ruždjak Podolski i Ljetne igre.

NACIONAL: Vaš rad je vrlo specifičan, ne robujete komercijalizaciji, ali svejedno ste vrlo uspješni i traženi, u vašim predstavama važna je edukativna crta, ali uvijek je sve na vrhunskoj umjetničkoj razini. Koliko vam treba da pripremite svaki projekt koji radite, kako taj proces izgleda?

Rad je naporan, ponajviše zbog uvjeta u kojima se obavlja. Formula je jednostavna: koliko uložite iskrenog truda u svoj posao toliko će se vraćati. Važno je sjetiti se da ne radimo samo kad imamo probe već se doslovno sve što radimo izvan njih zrcali u našem radu. Naš odnos prema sebi i svijetu nije odvojen od našeg rada, to je jedna cjelina. Taj rad, tj. uloge, samo su komadići te cjeline, ponekad pokazuju jednu, ponekad drugu stranu našeg rada. Nismo uvijek „vrhunski“ na način na koji se to možda očekuje, a to uopće nije niti bitno. Ovo je maraton, a ne utrka na 50 metara. A što se tiče komercijalizacije... Ne trebamo uvijek biti u garaži. Možemo donijeti nešto u tzv. komercijalne projekte što tim projektima treba, a i nama treba nešto što oni imaju jer od kazališta se ne živi, iskreno. Od njega se preživljava, u materijalnom smislu.

NACIONAL: Kakvi su planovi s „Maskama“ i što sljedeće radite?

„Maske“ će biti na repertoaru Exita i započeti svoj život ove jeseni. Budući da šecemo kroz periode koji se uče u školama i na fakultetima, to im je zanimljivo. Sljedeće radim duodramu, sasvim različitu od ovog što sada radim. Realističnu, filmsku priču. Volim raditi različite stvari i znam da treba vremena da se ljudi iz branše naviknu na različite aspekte jednog glumca. Režiram baroknu operu u produkciji Hrvatskog baroknog ansambla koja ima premijeru na Korčuli krajem ljeta. To je za mene nešto novo i poticajno. Zatim radim jedan projekt za mlade umjetnike i studente umjetničkih akademija koji se bavi onime što trenutačno zovu mentalno zdravlje. To je moja dugogodišnja želja koja se počinje ostvarivati. Među mladima gori požar na tom polju. Toliko su izbačeni iz vlastite ravnoteže, u koju realno još nisu niti došli, toliko nisu upoznati s time kako se brinuti za svoje unutarnje zdravlje i ravnotežu da je to u razmjerima epidemije. No to je svjetska situacija. To je nešto što me zanima.